

Omzendbrief BB 2015/1

Omzendbrief betreffende doortrekkersterreinen en pleisterplaatsen voor woonwagenbewoners
Aan de provinciegouverneurs
Aan de colleges van burgemeester en schepenen

Kabinet van de Vlaamse minister
van Binnenlands Bestuur,
Inburgering, Wonen, Gelijke Kansen
en Armoedebestrijding,
Liesbeth Homans
Arenbergstraat 7
1000 Brussel
T 02 552 69 00
kabinet.homans@vlaanderen.be

5 juni 2015

Betreft: doortrekkersterreinen en pleisterplaatsen voor woonwagenbewoners

Inleiding

Jaarlijks trekken honderden families van woonwagenbewoners in Vlaanderen rond met hun woonwagen, vooral in het voorjaar en de zomerperiode, maar ook tijdens andere periodes van het jaar.

Rondtrekkende gezinnen kunnen terecht op doortrekkersterreinen die ingericht zijn om er tijdelijk te verblijven. Het aantal doortrekkersterreinen in Vlaanderen is ruim onvoldoende om alle gezinnen op te vangen. Daardoor moeten rondtrekkenden vaak op zoek gaan naar een terrein dat daarvoor niet is ingericht. Als een groep onverwacht in een gemeente aankomt of een terrein inneemt, kan dat problemen veroorzaken.

Met deze omzendbrief wil ik uw aandacht vragen voor de opvang van rondtrekkende families van woonwagenbewoners in uw gemeente.

Over wie gaat het?

In artikel 3 van het Integratiedecreet van 30 april 2009 worden woonwagenbewoners omschreven als personen die legaal in België verblijven en die in een woonwagen wonen, of van wie de ouders dat deden, met uitzondering van de bewoners van campings of gebieden met weekendverblijven. In Vlaanderen gaat het over Voyageurs, Manoesjen en Roms, die zowel van Belgische als van buitenlandse oorsprong kunnen zijn. Voor alle duidelijkheid: het betreft hier niet de bevolkingsgroep van de Roma, die recent migreert uit Oost- en Midden-Europa en meestal gehulsvest is in onze stedelijke gebieden.

Voor de definitie van woonwagen wordt in het Integratiedecreet verwezen naar artikel 2, 33°, van de Vlaamse Wooncode. De wooncode omschrijft een woonwagen als 'een woongelegenheid, gekenmerkt door flexibiliteit en verplaatsbaarheid, bestemd voor permanente en niet-recreatieve bewoning'. Een woonwagen is een volwaardige, erkende woonvorm in Vlaanderen en een verzamelnaam voor tal van verplaatsbare constructies, van rijcaravan tot 'chalet op wielen'.

Als ze niet rondtrekken, verblijven de Vlaamse woonwagenbewoners op een residentieel woonwagenterrein. Dat terrein is bestemd en ingericht voor het sedentaire wonen in woonwagens¹. Een woonwagenterrein kan zowel openbaar als privaat zijn.

De meeste woonwagenbewoners verblijven het grootste deel van het jaar op hun vaste stek of standplaats. Vooral in de periode van maart tot oktober verlaten ze hun vaste standplaats en trekken ze rond. Zowel Belgische als buitenlandse woonwagenfamilies trekken rond. Het doel van deze omzendbrief bestaat erin voldoende plaatsen te creëren voor doortrekkenden, zowel voor buitenlandse als voor Belgische woonwagenbewoners.

Creëte van een voldoende aanbod van doortrekkersterreinen

Om een antwoord te formuleren op de behoefte van de woonwagenbevolking om rond te trekken en om dat rondtrekken op een gecontroleerde wijze te laten verlopen, voert de Vlaamse overheid een actief beleid om voldoende doortrekkersterreinen te creëren. Een doortrekkersterrein is een terrein dat bestemd en ingericht is om er tijdelijk verkeerswaardige woonwagens² te plaatsen. Gezinnen kunnen er enkele dagen of weken verblijven. De voorzieningen zijn meestal gemeenschappelijk.

De ambitie van het Strategisch Plan Woonwagenbewoners 2012-2015 is een stijging van het aantal standplaatsen, een duurzaam en kwaliteitsvol beheer van de woonwagenterreinen en een gecoördineerde opvang van doortrekkers. Momenteel beschikken we in Vlaanderen slechts over 78 standplaatsen, verdeeld over vier doortrekkersterreinen in Gent, Kortrijk, Beersel en Antwerpen.

Op een aantal plaatsen in Vlaanderen wordt actief gewerkt om de doelstelling van meer standplaatsen te helpen realiseren. In sommige Vlaamse steden en gemeenten is er een ontwerp van ruimtelijk uitvoeringsplan of inrichtingsplan. Op andere plaatsen is er een locatie aangewezen of worden er nog besprekingen gehouden over een mogelijke locatie. Ook de Vlaamse provincies nemen initiatieven om doortrekkersterreinen te creëren. De Vlaamse overheid ondersteunt de bestaande en de toekomstige initiatieven.

Hoewel op diverse plaatsen inspanningen worden geleverd, zijn ze nog ruim onvoldoende om de rondtrekkende woonwagenbevolking op een goede manier op te vangen en daarmee het recht op wonen te verzekeren. Ik wil u dan ook oproepen om als gemeente bij te dragen tot de realisatie van deze doelstelling en er prioritaair werk van te maken.

¹ De integrale definitie van een residentieel woonwagenterrein is opgenomen in het besluit van de Vlaamse Regering van 12 mei 2000 houdende de subsidiëring van de verwerving, de inrichting, de renovatie en de uitbreiding van woonwagenterreinen voor woonwagenbewoners, artikel 1, 4°. Het besluit van de Vlaamse Regering van 12 mei 2000 is nog van kracht tot op het ogenblik dat het decreet van 28 maart 2014 houdende een subsidie voor investeringen in residentieel woonwagenterreinen en doortrekkersterreinen voor woonwagenbewoners in uitvoering komt.

² besluit van de Vlaamse Regering van 12 mei 2000 houdende de subsidiëring van de verwerving, de inrichting, de renovatie en de uitbreiding van woonwagenterreinen voor woonwagenbewoners, artikel 1, 5°

De Vlaamse Regering heeft een richtinggevend kader ontwikkeld voor de vestiging, de inrichting en het beheer van doortrekkersterreinen. Dat kader wordt uiteengezet in de informatiebrochure 'Wonen op wielen', een praktische handleiding voor wie een woonwagenterrein wil aanleggen.³ De Vlaamse overheid komt ook tegemoet in de kosten voor het verwerven en inrichten van een doortrekkersterrein: 90% van de gemaakte kosten wordt gesubsidieerd.⁴

Een doortrekkersterrein biedt het belangrijke voordeel dat rondtrekkenden op een structurele en duurzame wijze in uw gemeente kunnen worden opgevangen. De nodige ruimte en nutsvoorzieningen kunnen structureel worden aangelegd op daartoe goed uitgekozen plaatsen, rekening houdend met de veiligheid en de toegankelijkheid en in harmonie met de buurtbewoners en de omgeving. Voor een goede beheersbaarheid kiest de Vlaamse overheid voor kleinschalige doortrekkersterreinen met 10 tot 25 standplaatsen.

De inrichting en installatie van een doortrekkersterrein verlopen gefaseerd: het zoeken van een geschikte locatie, het overleg met de bevolking, de eventuele uitwerking van een ruimtelijk uitvoeringsplan, het verwerven van de gronden en de aanbesteding en uitvoering van de werken. Er moeten voldoende doortrekkersterreinen komen. In afwachting van de realisatie van een behoeftedekkend aanbod, moet er in ad-hocopvang van rondtrekkenden voorzien worden. Door de kleinschaligheid van doortrekkersterreinen bleden ze geen oplossing voor zeer grote groepen rondtrekkenden. Daarvoor moeten pleisterplaatsen gecreëerd worden.

Pleisterplaatsen

Een *pleisterplaats* voor woonwagenbewoners is een terrein dat normaal gezien niet bestemd is om woonwagens te plaatsen, maar waarop onder bepaalde voorwaarden voor een beperkte periode verkeerswaardige woonwagens kunnen staan.

Als pleisterplaats kunnen onder meer de volgende terreinen in aanmerking komen: een parkeerterrein, een doodlopende of ongebruikte weg, een openbaar plein of een ongebruikt terrein. Pleisterplaatsen kunnen een deel zijn van het openbaar domein, maar ze kunnen ook ter beschikking worden gesteld door een particuliere eigenaar.

In afwachting van de realisatie van voldoende volwaardige doortrekkersterreinen kunnen pleisterplaatsen aan de meest dringende behoeften voor de opvang van doortrekkenden tegemoetkomen. Als dat vereist is, moeten op pleisterplaatsen grote groepen van woonwagenbewoners worden toegelaten. Het aanbieden van pleisterplaatsen moet echter een uitzonderingsmaatregel blijven.

Pleisterplaatsen zijn stedenbouwkundig niet vergunningsplichtig op voorwaarde dat:

- ze maximaal negentig dagen per jaar gebruikt worden als pleisterplaats;
- ze niet in een ruimtelijk kwetsbaar gebied liggen;
- de tijdelijke constructies de algemene bestemming van het gebied niet in het gedrang brengen.

Het is belangrijk met de woonwagenbewoners duidelijke afspraken te maken om, zeker met de mensen uit de omgeving waar ze tijdelijk verblijven, een goede verstandhouding te garanderen en zo misverstanden

³ <http://integratiebeleid.be/wonen-op-wielen>.

⁴ op basis van het besluit van de Vlaamse Regering van 12 mei 2000 houdende de subsidiëring van de verwerving, de inrichting, de renovatie en de uitbreiding van woonwagenterreinen voor woonwagenbewoners. Dat besluit is te raadplegen op <http://www.integratiebeleid.be/regelgeving>.

en conflicten te voorkomen. De inrichting en het beheer van pleisterplaatsen verdienen daarom de nodige aandacht.

Aandachtspunten bij de aanwijzing van pleisterplaatsen voor woonwagenbewoners

- Locaties die onderhevig zijn aan lawaaihinder, geurhinder, grondvervuiling en stofhinder zijn te vermijden.
- Het verkeer van en naar een pleisterplaats mag geen gevaarlijke of overmatige verkeersdruk met zich meebrengen.
- Voor een goed nabuurschap moet rekening gehouden worden met de omwonenden. Voor groepen van rondtrekkenden van meer dan twintig gezinnen kunnen het best locaties worden gezocht die niet pal in een dichtbevolkte woonbuurt liggen.
- Pleisterplaatsen kunnen, vanuit de regelgeving op de ruimtelijke ordening, niet worden toegestaan in ruimtelijk kwetsbare gebieden. De verwezenlijking ervan mag de algemene bestemming van het gebied niet in het gedrang brengen.
- Waardevolle natuurlijke en landschappelijke omgevingen, zoals historische sites, natuurgebieden, open landschappen mogen niet verstoord worden. Daarom kan een pleisterplaats niet opgericht worden in een ongeschonden rivier- of beekvallei, in een natuurlijk bos, in een aangelegd park of in een open, waardevol landschap.

Aandachtspunten bij de inrichting en het beheer van pleisterplaatsen

- Een vlotte toegankelijkheid van het terrein is belangrijk, bijvoorbeeld om de evacuatiemogelijkheden bij brand te verzekeren. Het terrein moet voldoende afwateren en bereikbaar blijven, ook bij regenweer.
- Er moet een minimum aan voorzieningen in de omgeving aangebracht worden of aanwezig zijn: een waterkraan, al dan niet mobiele toiletten of een lozingspunt voor septisch afval en een lozingspunt voor huishoudelijk afvalwater. Er moet ook een systeem van hulsvullophaling georganiseerd worden.
- Met de gebruikers van de pleisterplaats worden een aantal afspraken gemaakt, onder meer over de afbakening van de plaats, de duur van het verblijf, het toegestane aantal gezinnen, wie de verantwoordelijkheid op zich neemt en als contactpersoon fungeert, de opslag en ophaling van hulsval, drinkwatervoorzieningen en sanitaire voorzieningen.
- Het gebruik van een terrein als pleisterplaats is vooral een zaak van goed nabuurschap. Het is belangrijk dat de gemeente erop toeziet dat de gemaakte afspraken effectief worden nageleefd.
- Er mogen geen bouwvergunningsplichtige handelingen plaatsvinden, zoals het aanbrengen van verhardingen, permanente voorzieningen en afsluitingen.

Het is raadzaam dat in elke gemeente doortrekkende woonwagenbewoners een beperkte periode kunnen verblijven. Gemeenten met meer dan 25.000 inwoners zouden in een plaats moeten voorzien waar ten minste tien gezinnen tijdelijk opgevangen kunnen worden gedurende maximaal negentig dagen per jaar. Om het tijdelijke verblijf van rondtrekkenden in goede banen te leiden, stelt de Vlaamse overheid modellen van gemeentelijke reglementen en van een overeenkomst tussen een particuliere eigenaar en rondtrekkenden ter beschikking. U kunt die raadplegen op www.integratiebeleid.be.⁵ U vindt daar ook een stappenplan dat u kunt volgen als een groep rondtrekkende woonwagenbewoners uw gemeente aandoet.

⁵ <http://www.integratiebeleid.be/vlaams-integratiebeleid/regelgeving-vlaams-integratiebeleid>

Coördinatie

Voor een efficiënte aanpak van de problematiek van rondtrekkende groepen is er behoefte aan bovenlokale coördinatie en afstemming. Gemeenten moeten met elkaar kunnen overleggen en er moeten intergemeentelijke afspraken worden gemaakt, onder meer over de periode en de frequentie van het verblijf van rondtrekkenden en over het aantal gezinnen dat op de pleisterplaatsen terecht kan. Om het hele proces in goede banen te leiden, worden de provinciegouverneurs met de coördinatie ervan belast. In eerste instantie zullen ze het voortouw nemen om een inventaris op te stellen van mogelijke pleisterplaatsen in de provincie. Daarbij zal bijzondere aandacht gaan naar pleisterplaatsen voor relatief grote groepen.

Daarnaast zullen de provinciegouverneurs een bemiddelende rol opnemen bij twistpunten over het tijdelijke verblijf van rondtrekkenden in gemeenten. Zowel het proactief opstellen van de inventaris als de bemiddelingsopdracht zal in nauw overleg met de gemeenten gebeuren. Ten slotte wordt bepaald dat rondtrekkenden, als ze na overleg met de gemeente geen tijdelijke standplaats toegewezen krijgen, contact kunnen opnemen met de gouverneur. De gouverneur zal hen dan doorverwijzen naar een beschikbare pleisterplaats.

Als bijlage vindt u de adressen van contactpersonen in de verschillende provincies. U kunt zich tot hen richten als u vragen hebt of om afspraken te maken.

Om de verstandhouding met de plaatselijke bevolking te bevorderen en overlast op ongewenste plaatsen te vermijden, is de medewerking van alle gemeenten nodig. Ik ben ervan overtuigd dat de gemeenten die inspanningen zullen leveren.

Brussel, **05 JUNI 2015**

Liesbeth Homans
Vlaams minister van Binnenlands Bestuur,
Inburgering, Wonen, Gelijke Kansen
en Armoedebestrijding

Bijlage 1.

CONTACTPERSONEN PROVINCIEBESTUREN

Provincie Antwerpen

Nathalie Milio
Kabinetssecretaris
Kabinet van gouverneur Cathy Berx
Parkhuis
Koningin Elisabethlei 18
2018 ANTWERPEN
Tel. 03 240 50 25
nathalie.milio@provincieantwerpen.be

Mia Phillips
Dienst Welzijn en Gezondheid
Boomgaardstraat 22
2600 ANTWERPEN
Tel. 03 240 56 42
mia.phillips@provincieantwerpen.be

Liesbet Tilsley
Dienst Welzijn en Gezondheid
Boomgaardstraat 22
2600 ANTWERPEN
Tel. 03 240 56 54
liesbet.tilsley@provincieantwerpen.be

Provincie Limburg

Agentschap Integratie en Inburgering
Universiteitslaan 1
3500 HASSELT
Tel. 011 30 57 00
pric@limburg.be

Provincie Oost-Vlaanderen

Dienst Maatschappelijke Participatie
Team Wonen
Woodrow Wilsonplein 2
9000 GENT
Tel. 09 267 75 30
ingrid.de.meester@oost-vlaanderen.be

Els Van de Kauter
Kabinet van de gouverneur
Gouvernementstraat 1
9000 GENT
Tel. 09 267 80 16
els.van.de.kauter@oost-vlaanderen.be

Provincie Vlaams-Brabant

Aster Kalogrias
Deskundige Woonwagenwerk
Agentschap Integratie en Inburgering
Provincieplein 1
3010 LEUVEN
Tel. 016 26 73 97
aster.kalogrias@vlaamsbrabant.be

Michel Cornelis
Arrondissementscommissaris
Provincieplein 1
3010 LEUVEN
Tel. 016 26 78 01
michel.cornelis@vlaamsbrabant.be

Patrick De Pauw,
Verblindingsambtenaar
Provincieplein 1
3010 LEUVEN
Tel. 016 26 78 59
patrick.depauw@vlaamsbrabant.be

Provincie West-Vlaanderen

Katrien Vandeputte
Beleidsadviseur Vlaamse Dienst van de
Gouverneur
Burg 2
8000 BRUGGE
Tel. 050 40 57 07
katrien.vandeputte@west-vlaanderen.be